

การใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ*

THE USE OF THE RAMAYANA TO EXPLAIN PROPHECIES IN BRAHMAJATI

ชไมพร ไชโย, ธีระนันท์ วิชัยดิษฐ, สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์

Chamaiphorn Chaiyo, Teeranun Vichaidit, Supatra Boonpanyarote

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Corresponding Author E-mail: chamai351@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาเหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ 2. เพื่อวิเคราะห์การใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ ขอบเขตที่ใช้ในการวิจัยคือ ศึกษาตำราพรหมชาติฉบับหลวง และตำราพรหมชาติฉบับราษฎร์ ส่วนเรื่องรามเกียรติ์ที่ศึกษา ได้แก่ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 และคำพากย์รามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยทฤษฎีทางคติชน ได้แก่ แนวคิดเรื่องอนุภาค

ผลการวิจัยพบว่า 1. เหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ มีทั้งหมด 60 เหตุการณ์ แบ่งเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏเพียงครั้งเดียว จำนวน 44 เหตุการณ์ และเหตุการณ์ที่ปรากฏมากกว่าหนึ่งครั้ง จำนวน 16 เหตุการณ์ 2. การใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ พบว่า มีการเปรียบเทียบกล่าวอ้างถึงเหตุการณ์และตัวละครของเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ โดยพบเป็นการกล่าวอ้างถึงด้วยการใช้อุภาคเหตุการณ์จำนวน 60 เหตุการณ์ ซึ่งลักษณะของการใช้อุภาคเหตุการณ์ในการอธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาตินั้น จะใช้อธิบายคำทำนายที่มี 3 รูปแบบ ได้แก่ ใช้อธิบายคำทำนายที่จะเกิดเหตุร้าย มีจำนวน 29 เหตุการณ์ ใช้อธิบายคำทำนายที่จะเกิดเหตุดี มีจำนวน 20 เหตุการณ์ และใช้อธิบายคำทำนายที่ไม่ได้ระบุเหตุดีหรือร้าย มีจำนวน 13 เหตุการณ์ โดยในจำนวนนี้มีเหตุการณ์ที่ใช้อธิบายคำทำนายซ้ำกันสองรูปแบบจำนวน 2 เหตุการณ์ นอกจากนี้ ยังพบการกล่าวอ้างถึงด้วยการใช้อุภาคตัวละครจำนวน 7 ตัวละคร ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาความหลากหลายทางวรรณคดีที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ เพื่อวิเคราะห์ว่าสัมพันธ์กับคำทำนายอย่างไร และมีจุดร่วมที่ปรากฏในตำราพรหมชาติอย่างไรบ้าง ตลอดจนควรศึกษาการใช้วรรณกรรมปัจจุบันเพื่ออธิบายความหมายทางโหราศาสตร์

คำสำคัญ: รามเกียรติ์; พรหมชาติ; คำทำนาย

Abstract

This research is a qualitative study: The objectives of the study were: 1. to study the events from the Ramayana that appear in the Brahmajati Treatise, and 2. to analyze the use of the Ramayana to explain prophecies in the Brahmajati Treatise. The scope of the research includes the study of the Brahmajati Treatise. The Ramayana texts studied include the Ramayana drama written by King Rama I, the Ramayana drama written by King Rama II, and the Ramayana commentary written by King Rama VI. By Data Analysis Folklore Theory.

*Received September 14, 2024; Revised October 6, 2024; Accepted October 7, 2024

The research findings are as follows: 1. There are a total of 60 events from the Ramayana that appear in the Brahmajati Treatise. These are divided into 44 events that appear only once and 16 events. 2. The analysis of the use of the Ramayana to explain prophecies in the Brahmajati Treatise. revealed that events and characters from the Ramayana were referenced throughout the treatise. There were 60 events cited, referred to as "event particles," used to explain different types of prophecies. These event particles were used in three ways: to explain prophecies predicting negative outcomes (29 events), to explain prophecies predicting positive outcomes (20 events), and to explain neutral prophecies, where neither a positive nor negative outcome was indicated (13 events). Two events. In addition, seven characters from the Ramayana. Suggestions for future research include studying the diversity of literature found in the Brahmajati Treatise to analyze its relationship with the prophecies and to identify common themes across different versions. It is also recommended to explore the use of modern literature to interpret astrological meanings.

Keywords: Ramayana; Brahmajati; Prophecies

บทนำ

โหราศาสตร์ (Astrology) เป็นวิชาความรู้ที่มีความเป็นมาอย่างยาวนาน เริ่มตั้งแต่การที่มนุษย์รู้จักสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งกล่าวได้ว่าโหราศาสตร์นี้มีพื้นฐานมาจากความพยายามเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในสังคม โดยโหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เติบโตผสมผสานมากับดาราศาสตร์ (Astronomy) เทววิทยา (Theology) และศาสนา (Religion) แต่โหราศาสตร์นั้นมีการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของมนุษย์และพัฒนาเป็นชุดความรู้เพื่ออธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (สรชัย ศรีนิศานต์สกุล, 2563) สำหรับความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในประเทศไทยนั้นปรากฏมาอย่างยาวนาน แม้ว่าจะกระจัดกระจายไปเมื่อตอนเสียกรุงศรีอยุธยา (เทพย์ สาริกบุตร, 2558) แต่ก็ได้มีการรวบรวมความรู้ด้านโหราศาสตร์นี้เป็นตำราอย่างหลากหลาย หนึ่งในนั้นคือตำราพรหมชาติที่นับเป็นตำราโหราศาสตร์พื้นฐานที่ปรากฏทั้งความรู้จากวิถีชีวิตของชาวบ้านและความรู้จากทางราชสำนัก ตำราพรหมชาตินับว่าเป็นศาสตร์ชั้นสูงที่วาดด้วยสฤติ โดยมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย และทุกชนชั้น ตั้งแต่แรกเกิดจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ตำราพรหมชาติอยู่คู่กับไทยมาอย่างยาวนาน เป็นคู่มือในการดำรงชีวิตของคนไทยมาแต่โบราณ โดยในระยะแรกเป็นการจารความรู้อันโหราศาสตร์ไว้ในสมุดไทยหรือสมุดข่อย ต่อมาได้จัดพิมพ์เป็นหนังสือในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (โครงการศึกษาประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาไทย, 2563) และจากการศึกษาพบว่า มีการจัดพิมพ์ตำราพรหมชาติไม่น้อยกว่า 7 โรงพิมพ์ โดยแต่ละโรงพิมพ์มีการจัดพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง (พิจิตรา สีบวงษา, 2558) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ตำราพรหมชาติเป็นตำราโหราศาสตร์ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เป็นตำราที่เรียกได้ว่าบรรจุความรู้ทางด้านคติชนวิทยาไว้อย่างมหาศาล อีกทั้งยังเป็นตำราที่มีบทบาทหน้าที่ทางคติชน โดยตำราพรหมชาตินี้มีความสัมพันธ์กับวิชาโหราศาสตร์และดาราศาสตร์แบบแยกกันไม่ออก ในทางกลับกันถือได้ว่าตำราพรหมชาตินี้เป็นตำราโหราศาสตร์แบบประยุกต์ ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งผู้ที่เป็นโหราจารย์จะต้องศึกษาเป็นพื้นฐาน โดยในตำราพรหมชาตินั้นแบ่งหมวดหมู่การทำนายเป็น 8 หมวดหมู่ ได้แก่ 1. ตำราทำนายด้วยเรื่องปัจเจก 2. ตำราคู่มือ - ศัตรู ตำราทำนายคู่ครอง 3. ตำราปลูกเรือน 4. ตำราดูฤกษ์ยาม ทิศ

ที่เป็นมงคลและไม่เป็นมงคล 5. ตำราด้านเกษตรกรรม 6. ตำราดูลักษณะที่เป็นมงคลและไม่เป็นมงคล 7. ตำราการตรวจดูเหตุดี เหตุร้าย และ 8. ตำราอื่น ๆ (ลูก ส.ธรรมภักดี, 2503) ซึ่งนับได้ว่าตำราพรหมชาติ เป็นตำราที่ส่งอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นตำราพรหมชาติจึงถือได้ว่าเป็นตำราโหราศาสตร์ชั้นครูที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยทั้งชาวบ้านและราชสำนัก เปรียบเสมือนคู่มือในการดำเนินชีวิตให้ เป็นไปด้วยความราบรื่นและเกิดความรู้สึกสบายใจ เพราะโหราศาสตร์คือเรื่องของความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต (สุนันท์ อุดมเวช, 2524)

ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เป็นหนึ่งในวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมไทย และยังมีความสัมพันธ์กับวรรณคดีอย่างใกล้ชิด เพราะโหราศาสตร์ปรากฏในวรรณคดีมาทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ในสมัยสุโขทัยปรากฏเรื่องไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท ที่กล่าวถึงการโคจรของดวงอาทิตย์ ราศีทั้ง 12 ราศี สมัยอยุธยาปรากฏเรื่องลิลิตยวนพ่าย (ไม่ปรากฏผู้แต่ง) ซึ่งกล่าวถึงความสามารถด้านโหราศาสตร์ของพระมหากษัตริย์ (ศศิชา เตียวลักษณ์ และอภิลักษณ์ เกษมผลกุล, 2563) สมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งกล่าวถึงการทำนายดวงชะตาของตัวละครต่าง ๆ หรือการออกรบแต่ละครั้ง ความสำคัญของวรรณคดีวรรณกรรม คือเป็นงานบันเทิงอย่างหนึ่งทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจ การเมือง ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด และค่านิยมต่าง ๆ ของผู้คนในยุคหนึ่ง ๆ (สิทธา พิณีจิวดล, 2529) วรรณคดีวรรณกรรมจึงเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม รวมถึงความเชื่อในสมัยนั้น ๆ ด้วย และแม้ว่าตำราพรหมชาติจะจัดพิมพ์เป็นหนังสือครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในสังคมไทยซึ่งกระจัดกระจายอยู่ก่อนที่จะถูกรวบรวมมาจัดพิมพ์เป็นตำราพรหมชาตินั้นมีจำนวนมาก หลักฐานหนึ่งที่ยังคงปรากฏอยู่และสามารถศึกษาได้นั้นคือวรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งวรรณกรรมที่ปรากฏความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และเป็นที่รับรู้ของผู้คนในสมัยโบราณมีจำนวนมาก เช่น รามเกียรติ์ ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี อาถิโฑพิธบาท โดยเฉพาะเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีต และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ฉบับสมบูรณ์ พระองค์ทรงเชี่ยวชาญด้านวรรณคดีและวิชาโหราศาสตร์เป็นอย่างมาก ฉะนั้นเมื่อทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ขึ้น จึงได้แทรกบทความรู้ทางโหราศาสตร์ไว้ในวรรณคดีด้วย (เทพย์ สาริกบุตร, 2558) เช่น พิเภกทำนายว่าดวงนางสีดาเป็นกาลกนิต่อลงกา การหาฤกษ์ยกครเลือกว่านางสีดา พิเภกดูดวงตนเองหลังถูกขับไล่ออกจากเมือง พิเภกดูดวงตนเองเมื่อทำวเทพาสุรจะยกทัพมาตี เป็นต้น ซึ่งการที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้แทรกความรู้ด้านโหราศาสตร์ในวรรณคดี สันนิษฐานว่าอาจจะมึพระราชประสงค์เพื่อที่จะให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

รามเกียรติ์ เป็นวรรณคดีที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีต ซึ่งในปัจจุบัน ก็ยังได้รับการดัดสรรให้เป็นวรรณคดีที่บรรจุลงในแบบเรียนของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 2 (ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) เรียนบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตอน สุครีพหักฉัตร และศึกไมยราพ ช่วงชั้นที่ 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เรียนบทพากย์โขนเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ตอน บทพากย์เอราวัณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งนี้เพราะรามเกียรติ์เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ และที่สำคัญเป็นวรรณคดีที่เกือบทุกเล่มสมุดไทยมีข้อความโหราศาสตร์สอดแทรกอยู่ตลอด (เทพย์ สาริกบุตร, 2558) การศึกษารามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราโหราศาสตร์ นั้นคือตำราพรหมชาติ จะทำให้ทราบว่า ผู้แต่งตำราพรหมชาติพยายามที่จะใช้วรรณคดีอธิบายหลักโหราศาสตร์ให้แก่คนในสังคมด้านใดบ้าง กล่าวได้ว่า รามเกียรติ์และโหราศาสตร์ต่างมึอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง และทั้งสองสิ่งนี้ต่างมึอิทธิพล

ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องราวเกียรติยศในประเทศไทยมุ่งวิเคราะห์รายละเอียดในวรรณคดี รายละเอียดตัวละคร ความสัมพันธ์ของรามเกียรติ์กับโขน หรือความสัมพันธ์ของรามเกียรติ์กับศิลปกรรม ยังไม่ปรากฏการศึกษาความสัมพันธ์ของรามเกียรติ์ในแง่การใช้อธิบายคำทำนายด้านโหราศาสตร์ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ โดยมุ่งศึกษาศึกษาเหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ และวิเคราะห์การใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ ซึ่งจะประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ความรู้ด้านโหราศาสตร์ที่สัมพันธ์กับวรรณคดีวรรณกรรม และเพื่อประโยชน์ต่อการนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการสร้างวรรณกรรมปัจจุบันเพื่อใช้อธิบายความหมายทางโหราศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ
2. เพื่อวิเคราะห์การใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาการใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ

2. ขอบเขตด้านข้อมูล

การศึกษาเรื่องการใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายความหมายในตำราพรหมชาติ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยเลือกศึกษาตำราพรหมชาติ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1. ตำราพรหมชาติฉบับของลูก ส.ธรรมภักดี ฉบับหลวง ซึ่งรวบรวมและเรียบเรียงในปี พ.ศ. 2503 โดยพระมหาราชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ ประธานพรหมณ์ในพระราชพิธีหลวงในอดีต พระอาจารย์บาง เสมเสริมสุข ประธานโหรหลวงสำนักพระราชวัง อาจารย์อุระคินทร์ วิริยะบูรณะ พรหมณ์ผู้ช่วยในพระราชพิธี ซึ่งตำราพรหมชาติฉบับของลูก ส.ธรรมภักดี ฉบับหลวง นี้ เป็นตำราที่มีการตีพิมพ์มากที่สุดเมื่อเทียบกับฉบับอื่น ๆ คือตีพิมพ์จำนวน 34,000 เล่ม (ปีพ.ศ. 2539) จึงสันนิษฐานได้ว่าตำราพรหมชาติฉบับนี้มีความสมบูรณ์ และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย อีกทั้งตำราฉบับนี้รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นจากหอสมุด คัมภีร์ไบเบิล และสมุดข่อยจำนวนมากโดยผู้ทรงคุณวุฒิในทางหมอดูและโหราศาสตร์ (ลูก ส.ธรรมภักดี, 2503)

2. ตำราพรหมชาติฉบับของลูก ส.ธรรมภักดี ฉบับราษฎร์ รวบรวมและเรียบเรียงในปี พ.ศ. 2515 โดยอาจารย์เทพย์ สาริกบุตร โหราจารย์และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจารย์บาง เสมเสริมสุข ประธานโหรหลวงสำนักพระราชวัง อาจารย์อุระคินทร์ วิริยะบูรณะ พรหมณ์ผู้ช่วยในพระราชพิธี ซึ่งตำราพรหมชาติฉบับของลูก ส.ธรรมภักดี ฉบับราษฎร์นี้ เป็นตำราที่รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นจากหอสมุด คัมภีร์ไบเบิล และสมุดข่อยจำนวนมากโดยผู้ทรงคุณวุฒิในทางหมอดูและโหราศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นตำราที่ตีพิมพ์ในสำนักพิมพ์เดียวกับตำราพรหมชาติฉบับหลวง ซึ่งพระราชครูวามเทพมุนี ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะพรหมณ์ประจำเทวสถานโบสถ์พรหมณ์ในสมัยนั้นกล่าวว่า ตำราพรหมชาติฉบับราษฎร์นี้ “มีเรื่องราวเพิ่มเติมแปลกขึ้นจากพรหมชาติฉบับหลวงที่ได้ตีพิมพ์ไปแล้ว” (ลูก ส.ธรรมภักดี, 2515) จึงควรค่าแก่การศึกษาคู่กับตำราพรหมชาติฉบับหลวง

ส่วนเรื่องรามเกียรติ์ที่เลือกศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาโดยใช้เป็นบทพระราชนิพนธ์ของพระมหากษัตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ อันประกอบด้วย

1. บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2557 สำนักพิมพ์เพชรกระรัต

2. บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 สำนักพิมพ์บรรพกิจ

3. คำพากย์รามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2546 สำนักพิมพ์เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้จัดทำได้ค้นคว้าเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องตำราพรหมชาติทั้งฉบับราชบุรินทร์และฉบับหลวง ฉบับของลูก ส.ธรรมภักดี และเรื่องรามเกียรติ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2557 บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 และคำพากย์รามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2546 เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษา ตลอดทั้งแนวคิดทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอนุภาค (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2563) และทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของคติชนวิทยา (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2558)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เนื้อหาในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ โดยเปรียบเทียบเหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติว่าตรงกับฉบับพระราชนิพนธ์ฉบับใดตามขอบเขตการศึกษา

2. วิเคราะห์การใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติด้วยแนวคิดอนุภาค

3. วิเคราะห์การใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนาย โดยจัดหมวดหมู่คำทำนายที่มีลักษณะเหมือนกัน

4. อภิปรายผลการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของคติชนวิทยา

5. อภิปรายผลการศึกษาโดยใช้เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. นำเสนอข้อมูลด้วยรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

1. เหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ พบว่า มีเหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ปรากฏในตำราพรหมชาติทั้งฉบับหลวงและฉบับราชบุรินทร์ รวมทั้งสิ้น 60 เหตุการณ์ โดยแบ่งเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏเพียงครั้งเดียว จำนวน 44 เหตุการณ์ และเหตุการณ์ที่ปรากฏมากกว่าหนึ่งครั้ง จำนวน 16 เหตุการณ์ ซึ่งเหตุการณ์ที่ปรากฏ 44 เหตุการณ์เพียงครั้งเดียวนั้น ต่างใช้อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติเรื่องที่แตกต่างกันออกไป โดยคำทำนายบางเรื่อง อาจใช้เหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์หลายเหตุการณ์ ทั้งนี้อาจจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำทำนายที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เหตุการณ์ที่ปรากฏมากกว่าหนึ่งครั้ง จำนวน 16 เหตุการณ์ ประกอบด้วย เหตุการณ์ที่นำมาใช้อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติมากที่สุด คือ ตอนทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไป หรือตอนทศกัณฐ์ลักนางสีดา ปรากฏซ้ำกันจำนวน 7 ครั้ง ทั้งในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการถูกลักทรัพย์ และพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก โดยการทำนายในลักษณะนี้จะทำนายจากมุมของพระราม ที่เสียนางสีดาให้ทศกัณฐ์ หรืออีกในแง่หนึ่งจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการได้ลาภหรือสิ่งที่พึงใจ โดยการใช้อธิบายคำทำนายลักษณะนี้จะเป็นการทำนายจากมุมของทศกัณฐ์ที่เป็นผู้ได้นางสีดาไป

เหตุการณ์ที่พบในการอธิบายคำทำนายรองลงมาอันดับที่สอง คือ 1. ตอน ทศกัณฐ์ขับพิเภกออกจาก
ลังกา 2. ทศกัณฐ์ต้องศรพระราม และ 3. พระรามให้พิเภกครองลังกา โดยตอนทศกัณฐ์ขับพิเภกออกจากลังกา
ปรากฏซ้ำกันจำนวน 5 ครั้ง ทั้งในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ซึ่ง
เหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการถูกใส่ความ การได้รับเคราะห์เลือดจะตกยาง
จะออก เกิดความเจ็บไข้ ส่วนตอนทศกัณฐ์ต้องศรพระราม ปรากฏซ้ำกันจำนวน 5 ครั้ง ทั้งในฉบับพระราช
นิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มี
ลักษณะเกี่ยวกับการหมดอำนาจวาสนา การจะต้องโทษทัณฑ์ จะแพ้แก่ศัตรูแล และให้ระวังการได้รับความ
ลำบาก ลูกเมียพี่น้องจะตายจากตน และตอนพระรามให้พิเภกครองลังกา ปรากฏซ้ำกันจำนวน 5 ครั้ง พบใน
ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการได้ลาภ
ยศจากผู้ใหญ่

เหตุการณ์ที่พบในการอธิบายคำทำนายรองลงมาอันดับที่สาม คือ 1. ตอนกำเนิดทพ และ 2. ตอน
ทพตาย โดยตอนกำเนิดทพ ปรากฏซ้ำกันจำนวน 4 ครั้ง พบในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่ง
เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงการยกเหตุการณ์มาประกอบการทำนายแต่มีได้ระบุเหตุดีหรือร้าย ส่วนตอน ทพ
ตาย ปรากฏซ้ำกันจำนวน 4 ครั้ง พบในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำ
ทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการเกิดเหตุไม่ดีทั้งจากญาติมิตร และจากคนพาล

เหตุการณ์ที่พบในการอธิบายคำทำนายรองลงมาอันดับที่สี่ คือ 1. ตอนทศกัณฐ์ครองลังกา และ
2. ตอนนางสีดาเข้าเฝ้าพระราม โดยตอนทศกัณฐ์ครองลังกา ปรากฏซ้ำกันจำนวน 3 ครั้ง พบในฉบับ
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการได้ลาภ ส่วนตอนนางสี
ดาเข้าเฝ้าพระราม ปรากฏซ้ำกันจำนวน 3 ครั้ง ทั้งในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และฉบับพระราช
นิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับ การได้ลาภ มีความสุข
และสมหวังในสิ่งที่ปรารถนา

เหตุการณ์ที่พบในการอธิบายคำทำนายรองลงมาอันดับที่ห้า คือ 1. ตอนพระรามได้นางสีดา 2. ทพ
วัดรอยเท้าทพ 3. ทพฆ่าทพ 4. ทพมีชัยแก่ทพ 5. พระรามตามกวาง 6. นกหัสติายูปิกหัก 7. พิเภก
ถวายตัวกับพระราม และ 8. นางสีดาวาตรูปทศกัณฐ์ โดยตอนพระรามได้นางสีดา ปรากฏซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง
พบในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการได้
ลาภ และสมหวังในความรัก ตอนทพวัดรอยเท้าทพ และทพมีชัยแก่ทพ ปรากฏซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง
พบในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงการยกเหตุการณ์มาประกอบการทำนาย
แต่ไม่ได้อธิบายคำทำนาย ตอนทพฆ่าทพ ปรากฏซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง พบในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่
1 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการได้รับโทษ และหากออกรบจะเสียแม่ทัพ
ตอนพระรามตามกวาง ปรากฏซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง พบในฉบับ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งเหตุการณ์
ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการถูกลักทรัพย์และจะเสียของรัก ตอนนกหัสติายูปิกหัก
ปรากฏซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง พบในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำ
ทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการได้รับความทุกข์ยากเพราะคำพูดตนเอง จะเสียทรัพย์และพลัดพรากจากสิ่งที่รัก
ตอนพิเภกถวายตัวกับพระราม ปรากฏซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง พบในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และฉบับ
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการได้ลาภ และ
ตอนนางสีดาวาตรูปทศกัณฐ์ ปรากฏซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง ทั้งในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และฉบับพระ
ราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะใช้อธิบายคำทำนายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการถูกใส่ความ ศัตรู
เก่าจะทำให้ได้รับความทุกข์ยาก

2. การใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ พบว่า มีการเปรียบเทียบกล่าวอ้างถึงเหตุการณ์และตัวละครของเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติทั้งฉบับหลวงและฉบับราษฎร์ โดยพบเป็นการกล่าวอ้างถึงด้วยการใช้อุณฺหาคเหตุการ์ณจำนวน 60 เหตุการ์ณ ซึ่งลักษณะของการใช้อุณฺหาคเหตุการ์ณในการอธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาตินั้น จะใช้อธิบายคำทำนายที่มี 3 รูปแบบ ได้แก่ ใช้อธิบายคำทำนายที่จะเกิดเหตุร้าย ใช้อธิบายคำทำนายที่จะเกิดเหตุดี และใช้อธิบายคำทำนายที่ไม่ได้ระบุเหตุดีหรือร้าย

การใช้อุณฺหาคเหตุการ์ณอธิบายคำทำนายที่จะเกิดเหตุร้าย มีจำนวน 29 เหตุการ์ณ ประกอบด้วย ตอน นางไภยกษีให้พระรามออกผนวช พระรามตามกวาง ทศกัณฐ์อุ้มสีดาไป ทศกัณฐ์เสียอินทรชิต พระยาสัตลุงจับพระรามไปขังไว้ในตรุ ทรพาทาย พาลีต้องศรพระราม ทรพิถูกพาลีฆ่า ทศกัณฐ์ได้ นางมณโฑคืน ทศกัณฐ์ต้องศรพระราม พาลีจับทศกัณฐ์ได้ นางสีดาวาดรูปทศกัณฐ์ พระรามสั่งให้พระลักษมณ์ประหารนางสีดา ทศกัณฐ์ขับพิเภกออกจากลงกา ทศกัณฐ์ให้ฆ่าพิเภก นกหัสตายุปักหลัก พญาขรรบพระราม ทศกัณฐ์เสียนางมณโฑให้พาลี พระลักษมณ์ต้องศรพหมาสตร์ ทรพิรบพาลี เชิญนางสีดากลับเมือง พระลักษมณ์ไปตามพระราม ทรพิฆ่าทราพา พระรามอาลัยถึงนางสีดา พระลักษมณ์ต้องหอก โมกษศักดิ์ พระลักษมณ์ต้องศร นาคบาศ ไมยราพตาย และทศกัณฐ์ทำศึก

การใช้อุณฺหาคเหตุการ์ณอธิบายคำทำนายที่จะเกิดเหตุดี มีจำนวน 20 เหตุการ์ณ ประกอบด้วย ตอน พระรามยกศรศิลป์ สุครีพพาองคตและชมพูพานมาถวายตัว นางสีดาเข้าเฝ้าพระราม พระรามครองเมือง พระอิศวรกนางมณโฑให้ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์ครองลงกา พระชนกฤๅษีเลี้ยงนางสีดาเป็นลูก พระรามให้รางวัลพิเภก พระรามให้พิเภกครองลงกา นางสีดาพบหนุมาน พิเภกถวายตัวพระราม พิเภกเล่นกับฝูงชน พิเภกได้นางจันทรามมาเป็นเมีย พระรามได้นางสีดา พระลักษมณ์เสด็จพหมจรยาจำเริญณาน ทศกัณฐ์ให้เทวดาสร้างลงกา พระรามเสด็จกลับเมือง หนุมานและองคตถวายกล่องดวงใจ พระลักษมณ์ฆ่ายักษ์ และหนุมานฆ่ายักษ์

การใช้อุณฺหาคเหตุการ์ณอธิบายคำทำนายที่ไม่ระบุเหตุดีหรือร้าย มีจำนวน 13 เหตุการ์ณ ประกอบด้วย ตอน นนทกาลกลายเป็นทราพา กำเนิดทราพิ ทราพิวัดรอยเท้าทราพา ทราพิมีชัยแก่ทราพา หนุมานไปหาพระนารฤๅษี หนุมานกราบลาพระนารฤๅษี อินทรชิตรบกับหนุมาน หนุมานทำลายสวนลงกา สหัสกุมารรบหนุมาน จองถนน ทราพาเที่ยวป่า และทราพิกำเริบ โดยในจำนวนนี้มีเหตุการ์ณที่ใช้อธิบาย คำทำนายซ้ำกันสองรูปแบบจำนวน 2 เหตุการ์ณ ได้แก่ ตอน ทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไป ซึ่งสามารถใช้อธิบายคำทำนายได้ทั้งที่จะเกิดเหตุไม่ดี และที่จะเกิดเหตุดี อีกทั้งยังมี ตอน ทราพาทาย ซึ่งสามารถใช้อธิบาย คำทำนายได้ทั้งที่จะเกิดเหตุไม่ดี และที่ไม่ระบุเหตุดีหรือร้าย

นอกจากนั้น ยังพบการกล่าวอ้างถึงด้วยการใช้อุณฺหาคตัวละครจำนวน 7 ตัวละคร ได้แก่ พิเภก พระราม พระลักษมณ์ ทศกัณฐ์ นางสีดา นกหัสตายุ และหนุมาน ซึ่งล้วนแต่เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องทั้งสิ้น โดยการใชุ้ณฺหาคตัวละครนี้พบการใช้ตัวละครแทนตำแหน่งที่นั้รามเกียรติ์เพื่อค่านวนหาโชคปี และการใช้ตัวละครประกอบคำทำนายเรื่องฤๅษีชัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากผลการศึกษา เห็นได้ว่า เหตุการ์ณในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติมากที่สุด คือตอน ทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไป หรือตอนทศกัณฐ์ลักนางสีดา ซึ่งปรากฏซ้ำกันถึง 7 ครั้ง โดยปรากฏในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ซึ่งมีการเล่าเรื่องราวอย่างละเอียดถึงเหตุการ์ณที่ทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไป อีกทั้งยังปรากฏ

ในฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 แม้เป็นเพียงบทพากย์ที่ชมความงามของรถศกัณฐ์ขณะมาลักนางสีดา ก็สะท้อนให้เห็นว่า ตอนศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไปนั้น เป็นตอนที่ผู้คนในสังคมรู้จักอย่างแพร่หลาย และเข้าใจเนื้อหาในเรื่องเป็นอย่างดี จึงสามารถนำมาอธิบายคำทำนายได้ว่า จะถูกลักทรัพย์ และพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก หรืออีกในแง่หนึ่งที่ใช้อธิบายคำทำนายว่าจะได้ลาภหรือสิ่งที่พึงใจ ขึ้นอยู่กับว่าการทำนายนั้นจะทำนายในมุมของพระรามที่เสียของรัก หรือในมุมของศกัณฐ์ที่ได้นางสีดาไป ซึ่งคำทำนายทั้งสองแง่มุมต่างมีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ในเรื่อง จึงสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ในตอนนี้เป็นที่รู้จักของผู้คนอย่างแพร่หลาย สอดคล้องกับการแสดงโขนพระราชทานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พระราชทานเฉลิมพระชนมพรรษา 88 พรรษา 5 ธันวาคม 2558 ณ ลานพระราชวังดุสิต ที่หนึ่งในตอนที่นำมาใช้แสดงโขน คือ ตอน ศกัณฐ์ลักนางสีดา (กระทรวงวัฒนธรรม, 2558) อีกทั้งยังสัมพันธ์กับผลการวิจัยของรัตนพล ชื่นคำ (2554) ที่ศึกษาเรื่องรามเกียรติ์กับศิลปะการแสดงหนังใหญ่ พบว่า ในด้านมิติทางทัศนศิลป์มีการจัดสร้างตัวหนังใหญ่ที่ยังคงปรากฏหลักฐานให้เห็น หนึ่งในนั้นคือ หนังใหญ่ ตอนศกัณฐ์ลักนางสีดา ที่แสดงรายละเอียดของภาพขณะศกัณฐ์อุ้มนางสีดาเหาะมาบนราชรถ พบนกหัสติายุระหว่างทางจึงเกิดการต่อสู้กัน ซึ่งหนังใหญ่ตอนนี้เรียกว่า หนังเรื่อง คือ หนังที่มีรูปตัวละครในเรื่องมากกว่าหนึ่งตัว หนังเรื่องมักจะแสดงอนุภาคสำคัญ ๆ ในเรื่องรามเกียรติ์ ทำให้ผู้ชมสามารถรู้ได้ว่ามาจากตอนใดของเรื่อง ทำให้เห็นว่าช่างผู้แกะสลักหนังใหญ่ต้องเป็นผู้มีความรอบรู้เรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิวดล วราเอกศิริ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ของนางสีดาในรามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ ของไทย พบว่า หนึ่งในลักษณะของนางสีดา คือ การเป็นผู้หญิงที่ต้องถูกขัง ซึ่งถือเป็นฐานะสำคัญที่สุดที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของนางสีดาที่ต้องถูกศกัณฐ์และพระรามขังชิงกัน จึงถือได้ว่านางสีดาเป็นต้นเรื่องของการดำเนินสงครามระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายศกัณฐ์ ฉะนั้น จึงสะท้อนให้เห็นว่า ตอนศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไป เป็นตอนที่คนรู้จักกันอย่างแพร่หลาย นอกจากนั้นยังเป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้ตอนศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไปอธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติมากที่สุด เป็นเพราะเหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์สำคัญ ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการทำสงครามระหว่างพระรามกับศกัณฐ์ ที่เป็นแกนหลักของเรื่อง

นอกจากนั้นผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า การใช้อนุภาคเหตุการณ์และตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์เพื่ออธิบายความหมายในตำราพรหมชาตินั้น เป็นคติชนอย่างหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชน โดยกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนในที่นี้คือสังคมไทย ที่มีความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์คือพระอวตารของพระวิษณุ และการอวตารเป็นพระรามพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งสังคมไทยยอมรับคติความเชื่อนี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (สุภาพร พลายนี, 2560) จากผลการศึกษาเป็นที่น่าสนใจว่า ราชสำนักพยายามที่จะใช้ตำราพรหมชาติซึ่งเป็นตำราหมอดู เผยแพร่ความเชื่อที่ว่าพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตารลงมา และเป็นศูนย์กลางทางอำนาจของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความเคารพพระมหากษัตริย์มากยิ่งขึ้น และอาจเป็นไปได้ว่า การใช้เรื่องรามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาตินี้เป็นการสร้างใหม่ มิได้มีมาตั้งแต่โบราณ ในอดีตตำราพรหมชาตินี้อาจเป็นเพียงตำราหมอดูที่ไม่มีวรรณคดีปรากฏอยู่ก็เป็นได้ ฉะนั้น เพื่อให้ผู้อ่านในฐานะประชาชนในสังคมไทย ได้รับรู้และยอมรับคติความเชื่อเรื่องพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตารลงมามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของโนเรีย นววานิช (2549) ที่ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2” พบว่า บทประณามพจน์ของรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 มีนัยที่พระองค์จะทรงนำความสงบสุขมาสู่บ้านเมืองอีกครั้ง เปรียบได้กับการปราบยุคเข็ญเทียบเท่ากับการอวตารของพระนารายณ์ในปางรามาวตาร คือการอวตารเป็นพระราม ฉะนั้นผู้แต่งหรือผู้รวบรวมรวมตำราพรหมชาติจึงใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของสังคมไทยนั่นเอง นอกจากนั้น ยัง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรเนตร บุณนาค (2562) ที่ศึกษาเรื่อง “ภูมิปัญญาไทยเชิงพุทธที่ปรากฏในพระราชพิธีพระบรมศพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9” พบว่า ภูมิปัญญาไทยเชิงพุทธที่ปรากฏในพระราชพิธีพระบรมศพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 แฝงคติความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์เป็นดั่งนารายณ์อวตารลงมาเพื่ออำนวยความสุขสงบสุขบนโลกมนุษย์ เมื่อสิ้นอายุจึงกลับสู่สวรรค์ ณ เขาพระสุเมรุที่ประทับเดิมอันเป็นศูนย์กลางของจักรวาล จึงเกิดเป็นโบราณราชประเพณีในการเฉลิมพระเกียรติแก่พระบรมศพอย่างองค์อวตาร อีกทั้งเมื่อเทียบกับตำราพรหมชาติสำนวนท้องถิ่น ได้แก่ ตำราพรหมชาติวัดศรีจันทร์ บ้านนาอ้อ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย (2559) พบว่า คำทำนายมีการกล่าวถึงเรื่องรามเกียรติ์เพียงคำทำนายเดียว คือ การทำนายเรื่องพระรามดำเนิน และไม่พบการใช้รามเกียรติ์ในคำทำนายอื่น ๆ ของตำราพรหมชาติสำนวนท้องถิ่นนี้ เพราะตำราพรหมชาติฉบับนี้ปริวรรตมาจากเอกสารโบราณที่บันทึกไว้ในสมุดไทย สันนิษฐานได้ว่าผู้แต่งเป็นคนในท้องถิ่น มิใช่คนในราชสำนัก ฉะนั้นจึงไม่มีการพยายามที่จะเผยแพร่ความเชื่อที่ว่าพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตารลงมาและเป็นศูนย์กลางทางอำนาจของประชาชนในตำราพรหมชาติสำนวนท้องถิ่นนี้

นอกจากนั้น การใช้รามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ ยังเป็นข้อมูลคติชนอย่างหนึ่งที่มิใช่บทยานที่ในการรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม การใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายทำนายในตำราพรหมชาตินั้นคือโหราศาสตร์อย่างหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ นั่นก็คือสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ คนในสังคมมักมีความเชื่อความศรัทธา ในขณะเดียวกันก็มีความหวาดกลัวว่าหากไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามคำทำนายจะต้องได้รับเหตุไม่ดี ฉะนั้นความเชื่อเรื่องคำทำนาย จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนในสังคมไม่กล้าทำผิดจารีตหรือมาตรฐานพฤติกรรมของสังคม เนื่องจากเชื่อว่าคำทำนายเป็นเรื่องที่คนโบราณสืบทอดกันมา อีกทั้งเป็นเรื่องของสถิติ และมีวรรณคดีโบราณที่มีเหตุการณ์ประกอบคำทำนายให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงทำให้มีการรักษาแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ พบว่า ตำราพระรามดำเนินตอนกลางคืน ซึ่งเป็นตำราพรหมชาติฉบับราชภัฏ ใช้เรื่องราวของทศกัณฐ์และทศกัณฐ์อธิบายเพียงเรื่องเดียว มิได้ใช้ตอนอื่น ๆ ในรามเกียรติ์มาอธิบายร่วมด้วย อีกทั้งในการทำนายนี้ ยังมีได้ระบุเหตุหรือร้ายเหมือนกับคำทำนายเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นการเล่าเรื่องราวของทศกัณฐ์และทศกัณฐ์เท่านั้น เช่น (6) “ศุภระ เมื่อยามนี้ครั้งมีบุตร มารดาสุตรรักใคร่ไม่ขยาย สู่ถนนกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงลูกชาย ไม่กล้ากลายด้วยกลัวพ่อทศกัณฐ์” จึงเป็นไปได้ว่า ผู้ที่อ่านตำราพรหมชาติฉบับนี้ คือประชาชนทั่วไป มิใช่คนในราชสำนัก โดยประชาชนทั่วไปนี้จะต้องมีความรู้ในเรื่องทศกัณฐ์เป็นอย่างดี และต้องตีความคำทำนายจากเหตุการณ์ในเรื่องด้วยตนเอง

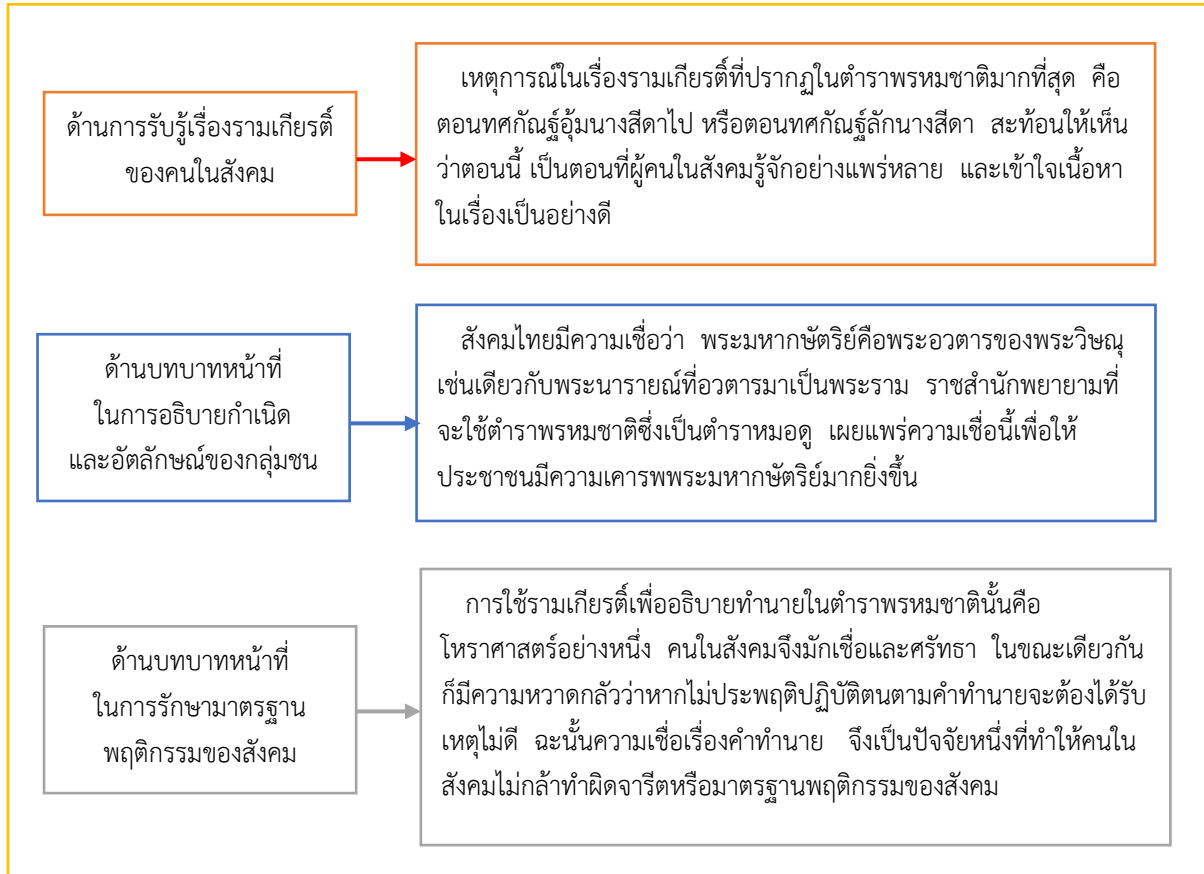
ผลจากการศึกษาการใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ สะท้อนให้เห็นว่ารามเกียรติ์เป็นวรรณคดีที่เป็นที่รับรู้ของคนในสังคมไทยอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีต ทั้งในราชสำนักและประชาชนทั่วไป การนำเรื่องรามเกียรติ์มาอธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ จึงอาจเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำทำนายได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาตำราพรหมชาติทั้งฉบับหลวงและฉบับราชภัฏพบว่า มีการใช้วรรณกรรมเรื่องอื่นที่นำมาอธิบายความหมายของการทำนาย เช่น เรื่องพระสุธนโมราห์ เรื่องพุทธประวัติ เรื่องอภิไถโศภิธาภิวัตน์ เรื่องโฆษกะกุมาร เรื่องกุสชาติก ฯลฯ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า วรรณกรรมเหล่านี้จะเป็นที่รับรู้และมีความสำคัญต่อสังคมไทยในแง่มุมอื่น ๆ แต่ก็ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำทำนายมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า การใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติ มีองค์ความรู้ที่สรุปได้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการรับรู้เรื่องรามเกียรติ์ของคนในสังคม เหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติมากที่สุด คือตอนทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไป หรือตอนทศกัณฐ์ลักนางสีดา สะท้อนให้เห็นว่า ตอนทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไปนั้น เป็นตอนที่ผู้คนในสังคมรู้จักอย่างแพร่หลาย และเข้าใจเนื้อหาในเรื่องเป็นอย่างดี จึงสามารถนำมาอธิบายคำทำนายได้ว่า จะถูกลักทรัพย์ และพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก หรืออีกในแง่หนึ่งที่ใช้อธิบายคำทำนายว่าจะได้ลาภหรือสิ่งที่พึงใจ ขึ้นอยู่กับว่าการทำนายนั้นจะทำนายในมุมมองของพระรามที่เสียของรัก หรือในมุมมองของทศกัณฐ์ที่ได้นางสีดาไป ซึ่งคำทำนายทั้งสองแง่มุมต่างมีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ในเรื่อง จึงสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ในตอนนี้เป็นที่รู้จักของผู้คนอย่างแพร่หลาย นอกจากนั้นยังเป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้ตอนทศกัณฐ์อุ้มนางสีดาไปอธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาติมากที่สุด เป็นเพราะเหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์สำคัญ ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการทำสงครามระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์ ที่เป็นแกนหลักของเรื่อง

2. ด้านบทบาทหน้าที่ในการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชน โดยกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนในที่นี้คือสังคมไทย ที่มีความเชื่อว่า พระมหากษัตริย์คือพระอวตารของพระวิษณุ และการอวตารเป็น

พระรามพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งสังคมไทยยอมรับความเชื่อนี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (สุภาพร พลายน้อย, 2560) จากผลการศึกษาเป็นที่น่าสังเกตว่า ราชสำนักพยายามที่จะใช้ตำราพรหมชาติซึ่งเป็นตำราหมอดูเผยแพร่ความเชื่อที่ว่าพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตารลงมา และเป็นศูนย์กลางทางอำนาจของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความเคารพพระมหากษัตริย์มากยิ่งขึ้น และอาจเป็นไปได้ว่า การใช้เรื่องรามเกียรติ์อธิบายคำทำนายในตำราพรหมชาตินี้ เป็นการสร้างใหม่ มิได้มีมาตั้งแต่โบราณ ในอดีตตำราพรหมชาตินี้อาจเป็นเพียงตำราหมอดูที่ไม่มีวรรณคดีปรากฏอยู่ก็เป็นได้ ฉะนั้น เพื่อให้ผู้อ่านในฐานะประชาชนในสังคมไทย ได้รับรู้และยอมรับความเชื่อเรื่องพระมหากษัตริย์คือพระนารายณ์อวตารลงมามากยิ่งขึ้น

3. ด้านบทบาทหน้าที่ในการรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม การใช้รามเกียรติ์เพื่ออธิบายทำนายในตำราพรหมชาตินั้นคือโหราศาสตร์อย่างหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ นั่นก็คือสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ คนในสังคมมักมีความเชื่อความศรัทธา ในขณะเดียวกันก็มีความหวาดกลัวว่าหากไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามคำทำนายจะต้องได้รับเหตุไม่ดี ฉะนั้นความเชื่อเรื่องคำทำนาย จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนในสังคมไม่กล้าทำผิดจารีตหรือมาตรฐานพฤติกรรมของสังคม เนื่องจากเชื่อว่าคำทำนายเป็นสิ่งที่คนโบราณสืบทอดกันมา อีกทั้งเป็นเรื่องของสถิติ และมีวรรณคดีโบราณที่มีเหตุการณ์ประกอบคำทำนายให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงทำให้มีการรักษาแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาความหลากหลายทางวรรณคดีที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ เพื่อวิเคราะห์ว่าสัมพันธ์กับคำทำนายอย่างไร และมีจุดร่วมที่ปรากฏในตำราพรหมชาติอย่างไรบ้าง
2. ควรศึกษาการใช้วรรณกรรมปัจจุบันเพื่ออธิบายความหมายทางโหราศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2546). *ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่น เพรส โปรดักส์.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). *โฉมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551, 8 ธันวาคม). ประกาศเรื่องวรรณคดีสำหรับจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
- โครงการศึกษาประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาไทย. (2563). *ตำราพรหมชาติ ร.ศ.120 ฉบับปรับปรุง* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สยามความรู้.
- สถาบันศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ปริวรรต). (2559). *ตำราพรหมชาติวัดศรีจันทร์ บ้านนาอ้อ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย*. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2558). *โหราศาสตร์ในวรรณคดี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.
- โนเรียม นววานิช. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบรามเกียรติ์พระราชานิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปัทมากร บุลสถาพร. (2539). *ความรู้ในตำราพรหมชาติ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิจิตรา สืบวงษา. (2558). *คำศัพท์ในโหราศาสตร์ไทย* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. (2557). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพชรกะรัต.
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. (2557). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพชรกะรัต.
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. (2557). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 3* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพชรกะรัต.
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. (2557). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 4* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพชรกะรัต.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2553). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: บรรพกิจ.
- รัตนพล ชื่นคำ. (2554). เรื่องรามเกียรติ์กับศิลปะการแสดงหนังใหญ่. *วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม*, 14(1), 1-22.
- ลูก ส.ธรรมภักดี. (2503). *พรหมชาติฉบับหลวง*. กรุงเทพฯ: ลูก ส.ธรรมภักดี.
- ลูก ส.ธรรมภักดี. (2515). *ตำราพรหมชาติฉบับราษฎร์ สมบูรณ์ที่สุด*. กรุงเทพฯ: ลูก ส.ธรรมภักดี.
- ศิริพร ณ ถกลาง. (2557). *ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิวดล วราเอกศิริ. (2558). *อัตลักษณ์ของนางสีดาในรามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ ของไทย* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิชา เตียวลักษณ์ และอภิลักษณ์ เกษมผลกุล. (2563). โหราศาสตร์กับการสร้างสรรค์นวนิยายเรื่องฤกษ์สังหาร วรรณวรรณ. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 20(2), 63-104.
- สรชัย ศรีนิตานต์สกุล. (2563). *อิทธิพลของโหราศาสตร์ในสังคมและการเมืองไทย* (รายงานผลการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิทธา พิณใจภูวดล. (2529). *สภาพการแปลปัจจุบันในประเทศไทยและแนวโน้มในอนาคต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุนันท์ อุดมเวช. (2524). *คติชนวิทยา*. เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรี.
- สุภาพร พลาลัยเล็ก. (2560). “จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช” : พระมหากษัตริย์ผู้ทรงบทบาทของวิชฌ. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 17(2), 34-50.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2558). *ทฤษฎีคติชนและวิธีการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2563). *นิทานพื้นบ้าน THE FOLKTALE* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรเนตร บุณนาค. (2562). ภูมิปัญญาไทยเชิงพุทธที่ปรากฏในพระราชพิธีพระบรมศพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 (ดุชนิพนธ์พุทธศาสนดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

